

Узнікненне на ваканальным месцахіле зоркі Дамітрыя Хварастоўскага — з'ява выключная ў сусветным музычным мастацтве. Калі пасля перамогі на конкурсе імя Глінкі мы пачалі чуць і бачыць яго на тэлевізійных экранах, не траба было быць чараўніком, каб прадказаць маладому спевачу бліскучую кар'еру. Барытона такога прыгожага тэмбуру, які пецца ў сваім лірычным характэры як павольная плынь ракі, даўно не было чуваць. Час чакаў яго. А калі ўлічыць, што валадар гэтага голасу яшчэ і мае прыемнае і абаяльнае аблічча і надзелены магчымым тэмпераментам, дык няма сумнення, што ён абраннік Божы.

У кастрычніку 1988 года Юрына Архілава прывезла ў Мінск лаўрэатаў XII Глінкаўскага конкурсу, і яны спявалі ў зале філармоніі. Сваім выкананнем сцэны сморці Радрыга з оперы Вердзі "Дон Карлас" і арый Ялецкага з "Пікавай дамы" Чайкоўскага Дамітрый Хварастоўскі літаральна ўзяў у палон слухачоў. А 9 студзеня 1989 года ён выступаў з сольным канцэртам у камернай зале філармоніі з разнастайнай цікавай праграмай. Мне давялося правесці шмат канцэртаў самых выдатных спевачоў. І я адчуў, што новы малады саліст сваім напоўненым глыбокімі пацуючымі трапяткім голасам трапляе проста ў сэрцы слухачоў. І ў мяне таксама — адразу і назаўсёды. На наступны дзень я аўту канцэрт Дамітрыя на нейкім заводзе. Там цёпла прымалі і арый з рэмансы, пра якія я імкнуўся нешта раскажаць слухачам. Яны вельмі эмацыянальна ўспрымалі кожны нумар праграмы. А калі ён ужо пасля некалькіх "бісоў" праспяваў рускую песню "Ноченька", апладысментаў нагадвалі бурю. Адчувалася, што спявак быў шчаслівы ад такога поспеху. На развітанне я падарыў яму ноты ваканальнага шыльда румынскага кампазітара Дж.Энеску. Яны ў мяне захаваліся, бо пасля конкурсу Чайкоўскага, дзе ў 70-мі годзе я быў акампаніятарам Валерыя Кучынскага, мы мёркавалі паехаць на конкурс у Румынію. Але не паехалі, а ноты захаваліся. Я

пажадаў Дамітрыю Хварастоўскаму поспехаў і напрасіў прыслаць мне фота. На гэты ён з жартам заўважыў, што на ўсіх фатаграфіях ягоны твар нагадвае тых, каго шукае міліцыя. Мы пасмяяліся і сардэчна развіталіся.

Час пайшоў, я па магчымасці сачыў за імгненным узлётам Дамітрыя Хварастоўскага да сусветнай славы. Іншы раз не падзяляў яго імкненню спяваць творы вельмі драматычна-напружанага характару. Мне хацелася чуць спевы Дамітрыя ў стылі вялікага Батыстыні. Але ў Хварастоўскага страсці часам бушуюць, як акіяны. Таму і выконваў ён "Песни и пляскавы смерці" Мусаргскага. А некаж чую па радыё, як ён занадта напружана, амаль урачыста спяваў рускую песню "Ах ты, душечка". Я не пагадзіўся з такой трактоўкай простага лірычна-мілагучнай песні — прызнання ў каханні. Іншы раз я чуў як вакаліст Хварастоўскі вельмі ўжо прыкмет-

вадчым канцэрта. Дзякую Богу, уплывовыя асобы так і вырашылі, але я хваляваўся, не ведаючы, як будзе паводзіць сябе той, некалі прасты абаяльны спявак, стаўшы сусветнай знакамітацю. Я назіраў у сваёй практыцы шматлікіх сустрэч розных выпадкі. І як лёгка стала на душы, калі я ўбачыў шырую радасць у вачах Дамітрыя, і праз дзесяць гадоў мы зноў сардэчна абняліся. Ніякай позы велічы — той самы звычайны прыветны Хварастоўскі, хаця і ультразнакаміты артыст. Ён узрадаваўся, калі даведаўся што я буду весці канцэрт. Удакладнілі праграму. Яго акампаніатар Міхаіл Аркадзеў праспяваў мяне дапамагаць — гартачы ноты. Аднак на рэпетыцыі адначасна, што яму патрэбна крэсла ніжэйшае за тое, што стаяла ля раяля. Я прынёс яму крэсла, але і яго не падыхло. Тады жартам я сказаў, што ножкі можна падпільці. А нейкі чалавек, які стаяў побач, заўважыў — да-

КРЭСЛА З ПАДПІЛЕНЫМІ НОЖКАМІ, або АНГЕЛЬСКІЯ І АНЁЛЬСКІЯ АКЦЭНТЫ ДЗМІТРЫЯ ХВАРАСТОЎСКАГА

на накіроўваў гук у аптымальную кропку, здрадзіўшы на нейкі момант выразнасці слова. Хаця ўвогуле Дамітрый як вялікі драматычны артыст адчувае моц эмацыянальнай ваканальнай мовы. Гэтым ён больш за многіх спевачоў наблізіўся да шаляпянскага ўзроўню.

Гады аддалілі нас ад першай сустрэчы. А сёння ў чэрвені я даведаўся аб тым, што прыязеда з канцэртнай рампу. Ды пакідаючы некалькі разоў сваё месца, саліст і яго партнёр лёгка пераскоквалі праз узвыш-

вайце я гэта зраблю. І хутка прынёс крэсла, якое цяпер задаволіла пяніста.

Калі ў 1996 годзе выступала Мантсэрат Кабалье, аркестравая яма была запоўнена артыстамі і музыкантамі тэатра. На гэты раз яе перакрылі, накрывшы чорнай тканінай, і спявак аказваўся бліжэй да публікі. Але каб дайсці да раяля, трэба было далёка абыходзіць сцэнічную рампу. Ды пакідаючы некалькі разоў сваё месца, саліст і яго партнёр лёгка пераскоквалі праз узвыш-

Валоданне вялікім дыяпазінам, усёй палітрай тэмбравых адценняў, майстэрскае спасціжэнне філасофскага сэнсу, уласцівага творам азначаных аўтараў, як мне здаецца, здольныя выклікаць добрую зайдэрасць у тых, для каго спевы — справа жыцця. Да статкова для пацверджання сказанага ўспомніць, у якім агнявым тэмпе, як сапраўдны пірысці віна, прагучала арый Дон Жуана з шампанскім. Бліскучае выкананне, якому дасканала спрыяў верны Лепарэла спевача — піяніст Міхаіл Аркадзеў.

У антракце мы прыгадалі першы прыезд Хварастоўскага ў Мінск. Ён зрада сцю ўспомніў мой падарунак — вакальны цикл Дж.Энеску, а я параўну яму ўключыць яго ў свой рэпертуар. У Дамітрыя двое дзяткаў двухгадовага ўзросту — двойняты, хлогчыкі дзвюччыка. На стала ляжала іх фота. Слаўныя дзёткі. На маё пытанне, ці гавораць яны па-руску, адказаў, што з акцэнтам, бо выхавалі і нянька англічане. Жыве Хварастоўскі ў Лондане, спявае ў розных краінах свету. Узмужнеў, але ж малады яшчэ — трыццаць пяць яму. Праўда, валасы сівыя, ды трэба ж думаць, гэта ўласцівасць іх такая, а не ад цяжкасцей жыццёвых. Напэйна, і ў самых адважных марэх не ўзятаў краснаярскі юнак так высо-

ка, як узнёс ён на крылах свайго таленту. На невялікай афішцы, якая вясела ў вагонах метро, з даволі арыгінальным фота "сусветна вядомага рускага барытона" Дамітрыя Хварастоўскага, ён напісаў "Владимиру на добрую память с благодарностью и уважением". Я пакартаваў, што на гэтым здымку ён у "голай кашулі". А погляд так і пранізвае таго, хто глядзіць на гэтае фота.

Пасля антракту Дамітрый спяваў рэмансы Рахманінава. Гэтыя маленькія пазмы — як астраўкі ў акіяне творчасці вялікага кампазітара. Колькі ў іх пацуючых і думак самых разнастайных. Спявак выбраў нават некаторыя з тых, якія часцей выконваюць жаночыя галасы. І тут прадэманстраваў бязмежнасць сваіх ваканальніцкіх магчымасцей. У яго надзіва выразае і асэнсаванае Слова. Большасць жа спевачоў палоннікі свайго голасу ці, заслухаўшыся яго гучаннем, не надаюць асаблівай увагі выразнасці тэксту. А менавіта здольнасць аб'яднаць дзейснага слова з голасам і радкі акцёрскі талент зрабілі вялікім Шаляпіна. Слухаючы Дамітрыя Хварастоўскага, я ўвесь час параўноўваў яго з Фёдарам Іванавічам. Як шмат у іх агульнага! І зноў пераканався ў гэтым, калі Дамітрый выканаў поўны драматызму маналог Рыгалеа са слаўтай оперы Вердзі. І яшчэ была апошняя нагода для параўнання — руская песня "Ноченька". Незабуднае ўражанне, як спеведзь душы!

Пасля канцэрта з госцем размаўляў Прэзідэнт Рэспублікі. І мне пашанцавала прыняць удзел у гэтай размове. Аляксандр Рыгоравіч паводзіў сябе проста і шыра. Гутарылі на самыя розныя тэмы — пра мастацтва, і пра палітыку і яе знакамітых дзеячаў. Дамітрый прыняў запрашэнне прэзідэнта прыехаць на адкрыццё Палаца рэспублікі. Калі ён спытаў, ці адчуваецца ўжо ў яго мове акцэнт, Аляксандр Рыгоравіч заўважыў: "у гаворцы — не, а вось у думках крыў прыкметны".

Абняўшыся на развітанне Дамітрыем і Міхаілам Аркадзеўвым, я вярнуўся ў тэатр і падумаў: цяпер да занатаваных у ім галасоў Казлоўскага, Лемешова, Абразцовай, Біешу, Кабалье і іншых вялікіх спевачоў далучыўся і голас Дамітрыя Хварастоўскага. А як рэчывы доказ яго выступлення ў тэатры, засталася крэсла з падпільенымі ножкамі.

Уладзімір ШЭЛІХІН

1998 Июль 11-17 ПЕРЕВОД

Стул с подпиленными ножками или английский и ангельские акценты Дмитрия Хворостовского

Возникновение на вокальном небосклоне звезды Дмитрия Хворостовского - явление исключительное в мировом музыкальном искусстве. Когда после победы на конкурсе имени Глинки мы начали слышать и видеть его на телевизионных экранах, не нужно было быть магом, чтобы предсказать молодому певцу блестящую карьеру. Баритона такого красивого тембра, который льётся в своём лирическом великолепии как медленное течение реки, давно не было слышно. Время ждало его. А если учесть, что повелитель этого голоса ещё и имеет приятное и обаятельное обличье и наделён мощным темпераментом, то нет сомнения, что он избранник Божий.

В октябре 1988 года Ирина Архипова привезла в Минск лауреатов XII Глинкавского конкурса, и они пели в зале филармонии. Своим исполнением сцены смерти Родриго из оперы Верди "Дон Карлос" и арии Елецкого из "Пиковой дамы" Чайковского Дмитрий Хворостовский буквально взял в плен слушателей. А 9 января 1989 года он выступал с сольным концертом в Камерном зале филармонии с разнообразной интересной программой. Мне довелось провести много концертов самых замечательных певцов, и я почувствовал, что новый молодой солист своим наполненным глубокими чувствами бьющимся голосом попадает просто в сердце слушателей. И в мое тоже - сразу и навсегда. На следующий день я вёл концерт Дмитрия на каком-то заводе. Там тепло принимали и арии из опер, и романсы, о которых я стремился что-то рассказать слушателям. Они очень эмоционально воспринимали каждый номер программы, а когда он уже после нескольких "бисов" спел русскую песню "Ноченька", аплодисменты напоминали бурю. Чувствовалось, что певец был счастлив от такого успеха. На прощание я подарил ему ноты вокального цикла румынского композитора Дж.Энеску. Они у меня сохранились, так как после конкурса Чайковского, где в 70-м году я был аккомпаниатором Валерия Кучинского, мы предполагали поехать на конкурс в Румынию. Но не поехали, а ноты сохранились. Я пожелал Дмитрию Хворостовскому успехов и попросил прислать мне фото. На это он с шуткой заметил, что на всех фотографиях его лицо напоминает тех, кого разыскивает милиция. Мы посмеялись и сердечно попрощались.

Время шло, я по возможности следил за мгновенным взлётом Дмитрия Хворостовского к мировой славе. Иной раз не разделял его стремлений петь произведения весьма драматичного характера. Мне хотелось слышать пение Дмитрия в стиле большого Батистини. Но в Хворостовском страсти иногда бушуют, как океан. Поэтому и исполнял он "Песни и пляски смерти" Мусоргского. А как-то слышал по радио, как он слишком напряжённо, почти торжественно пел русскую песню "Ах ты, душечка". Я не согласился с такой трактовкой простой лирично - благозвучной песни-признания в любви. Иной раз я слышал как вокалист Хворостовский очень уж направлял звук в оптимальную точку, предав на какой-то момент выразительности слова. Хотя вообще Дмитрий как большой драматический артист ощущает мощь эмоционального вокального языка. Этим он больше многих певцов приблизился к Шаляпинскому уровню.

Годы отдалили нас от первой встречи. А в этом году в июне я узнал о том, что приедет с концертом Хворостовский и выступит в оперном театре. Конечно, мне очень хотелось встретиться с ним и даже быть ведущим концерта. Спасибо Богу, влиятельные личности так и решили, но я волновался, не зная, как поведёт себя тот, некогда простой обаятельный певец, ставший мировой знаменитостью. Я наблюдал в своей практике многих встреч, разные случаи, и как легко стало на душе, когда я увидел искреннюю радость в глазах Дмитрия, и через десять лет мы снова по-доброму обнялись. Никакой позы величия - тот самый обычный приветливый Хворостовский, хотя и ультразнаменитый артист. Он обрадовался, когда узнал что я буду вести концерт. Уточнили программу. Его аккомпаниатор Михаил Аркадьев попросил меня помогать - листать ноты. Однако на репетиции отметил, что ему нужно стул ниже того, что стоял у рояля. Я принёс ему стул, но и он не подошёл. Тогда в шутку я сказал, что ножки можно подпиливать. А человек, стоявший рядом, заметил - давайте я это сделаю. И быстро принёс стул, который устроил пианиста.

Когда в 1996 году выступала Монтсеррат Кабалье, оркестровая яма была заполнена артистами и музыкантами театра. На этот раз её перекрыли, накрыв чёрной тканью, и певец оказался ближе к публике. Но чтобы дойти до рояля, надо было далеко обходить сценическую рампу. Несколько раз покидая своё место, солист и его партнёр легко перепрыгивали через возвышение рампы, придав этим своеобразный оттенок "демократичности" поведения и вызвав симпатию публики.

В первом отделении знаменитый гость пел произведения старинных западных композиторов - Д. Каччини, А. Чести, Г. Генделя, Х. Глюка и В. Моцарта. Некоторые из них ставят перед исполнителем сложные требования виртуозного

характера. Хворостовский продемонстрировал совершенное владение своим голосом в этом смысле – именно мирового уровня исполнительского искусства.

Обладание большим диапазоном, всей палитрой тембровых оттенков, искусное постижение философского смысла, свойственного произведениям означенных авторов, как мне кажется, способны вызвать хорошую зависть у тех, для кого пение - дело жизни. Достаточно для подтверждения сказанного вспомнить, в каком огневом темпе, как настоящие брызги вина, прозвучала ария Дон Жуана с шампанским. Блестящее исполнение, которому досконально способствовал верный Лепорелло певца - пианист Михаил Аркадьев.

В антракте мы вспомнили первый приезд Хворостовского в Минск. Он с радостью вспомнил мой подарок - вокальный цикл Дж.Энеску, который я посоветовал ему включить в свой репертуар. У Дмитрия двое деток двухлетнего возраста - двойняшки, мальчик и девочка. На столе лежало их фото. Славные детки. На мой вопрос, говорят ли они по-русски, ответил, что с акцентом, ведь воспитатели и нянька - англичане. Живёт Хворостовский в Лондоне, поёт в разных странах мира. Возмужал, но молодой ещё - тридцать пять ему. Правда, волосы седые, да надо же думать, это свойство их такое, а не от трудностей жизненных. Наверное, и в самых отважных мечтах не взлетал красноярский юноша так высоко, как вознёсся он на крыльях своего таланта. На небольшой афишке, висевшей в вагонах метро, с довольно оригинальным фото "всемирно известного русского баритона" Дмитрия Хворостовского, он написал "Владимиру на хорошую память с благодарностью и уважением". Я пошутил, что на этом снимке он в "голой рубашке", а взгляд так и пронзает смотрящего на это фото.

После антракта Дмитрий пел романсы Рахманинова. Эти маленькие поэмы - как островки в океане творчества великого композитора. Сколько в них чувств и мыслей самых разнообразных. Певец выбрал даже некоторые из тех, которые чаще исполняют женские голоса. И здесь продемонстрировал безграничность своих исполнительских возможностей. У него удивительно чёткое и осмысленное слово. Большинство же певцов - пленники своего голоса или, заслушавшись его звучанием, не уделяют особого внимания выразительности текста. А именно способность объединения действенного слова с голосом и редкий актерский талант сделали большим Шаляпина. Слушая Дмитрия Хворостовского, я постоянно сравнивал его с Фёдором Ивановичем. Как много у них общего! И снова убедился в этом, когда Дмитрий исполнил полный драматизма монолог Риголетто из знаменитой оперы Верди. И ещё был последний повод для сравнения - русская песня "Ноченька". Незабываемое впечатление, как исповедь души!

После концерта с гостем разговаривал президент Республики. И мне повезло принять участие в этом разговоре. Александр Григорьевич вёл себя просто и искренне. Беседовали на самые разные темы - и об искусстве, и о политике и её знаменитых деятелях. Дмитрий принял приглашение президента приехать на открытие Дворца Республики. Когда он спросил, ощущается ли уже в его языке акцент, Александр Григорьевич заметил: "в разговоре - нет, а вот в мыслях немного заметен".

Обнявшись на прощание с Дмитрием и Михаилом Аркадьевым, я вернулся в театр и подумал: теперь к записанным в нём голосам Козловского, Лемешева, Образцовой, Биешу, Кабалье и других великих певцов присоединился и голос Дмитрия Хворостовского. А как вещественное доказательство его выступления театре осталось кресло с подпиленными ножками.

Владимир ШЕЛИХИН